

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1998/20
KARAR NO : 1998/22

ÖZET: Karayollarında, kamu kurum ve kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararların tazmini istemiyle açılan davanın, 2918 sayılı Yasanın 106. maddesi uyarınca, 85. maddede belirtilen hukuki sorumluluk çerçevesinde ve 90. maddede işaret edildiği üzere Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümlerine göre adli yargı yerince çözümlenmesinin gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Memiş Çelik
Vekili : Av. Alaittin Koç
Davalılar: 1- Milli Savunma Bakanlığı
2- Ahmet Barlak

O L A Y : Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Askeri Cezaevinde görevli şoför Dz. Er Ahmet Barlak, sevk ve idaresindeki askeri araçla 10.3.1996 günü Kasımpaşa Bahriye Caddesinde davacının eşi Türkan Çelik ile oğlu Recep Mert Çelik'e çarparak ölümlerine neden olmuş; taksirle iki kişinin ölümüne sebebiyet vermek suçundan dolayı hakkındaki yapılan ceza yargılaması sonucunda Yargıtayca onanarak kesinleşen Beyoğlu 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 15.10.1996 günlü, 1996/257-880 sayılı kararıyla, eylemine uyan T.C.K. nun 455/2. maddesi uyarınca ve 3/8 oranında kusurlu olduğu dikkate alınarak 455/son. madde hükmüne göre 1 yıl 6 ay hapis ve 112.500.- lira ağır para cezası ile cezalandırılmış, 647 sayılı Yasanın 4. ve T.C.K. nun 72. maddeleri uygulanarak neticeten 5.450.000.- lira ağır para cezası, 647 sayılı Yasa'nın 6. maddesi uyarınca **tecil** edilmiştir.

Davacı, 200.000.000.- lira manevi ve 500.000.000.- lira maddi tazminatın davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline hükmedilmesi istemiyle Dz. Er Ahmet Barlak ile Milli Savunma Bakanlığına karşı 21.3.1997 tarihinde adli yargı yerine tazminat davası açmıştır.

.../....

BEYOĞLU 4. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 24.12.1997 gün ve 1997/167-928 sayı ile, davalı Ahmet Barlak'ın, olay tarihinde asker olduğu ve olayın askeri görev esnasında meydana geldiği nedeniyle davaya bakma görevinin Askeri Yüksek İdare Mahkemesine ait bulunduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez, aynı istekle 19.2.1998 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesine dava açmıştır.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ İKİNCİ DAİRESİ; 18.3.1998 gün ve 1998/167-195 sayı ile, davacının zararına neden olduğu iddia edilen eylemin askeri hizmete ilişkin olduğu açık ise de, idari eylemin yöneldiği kişi olan davacı 1602 sayılı Yasanın 20. maddesinde sayılan asker kişilerden olmadığından, olayda "eylemin asker kişiyi ilgilendirmesi" koşulu gerçekleşmediği gibi, anılan Yasanın 24. maddesine göre AYİM'nde gerçek kişilere karşı dava açılmasına da olanak bulunmadığı; diğer taraftan, Uyuşmazlık Mahkemesinin 1997/3-2 sayılı kararında da işaret edildiği üzere, kamu idare ve kurumlarına ait olan ve kamu hizmetine tahsis edilen motorlu araçların verdikleri zararlardan dolayı idare, kamu hukuku kurallarına göre değil "işleten" sıfatıyla özel hukuk kurallarına göre sorumlu tutulabileceğinden, 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasasınının 106.,85. ve 90. maddeleri uyarınca davanın idari yargıda değil adli yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; yasa yoluna başvurulmayan bu karar kesinleşmiştir.

Davacının 29.4.1998 tarihinde kayda giren dilekçesi üzerine, idari yargı dosyası AYİM Başkanlığının 5.5.1998 günlü, GENSEK: 1998/271 İd.Ks. sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmiş olup, böylece adli ve askeri yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasanın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş bulunmaktadır.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün Mustafa Bumin'in Başkanlığında, Üyeler: O. Hulusi Mustafaoğlu, M. Salim Özer, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu, Dr. Erol Alpar ve Ertuğrul Taka'nın katılımlarıyla yapılan 6.7.1998 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Erdoğan Güneş ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Savcısı Ayhan Akarsu'nun davanın çözümü görevinin adli yargı yerine ait olduğuna ve Danıştay Savcısı Tülin Özdemir'in ise davanın çözümünün genel idari yargının görev alanına girdiğine ilişkin yazılı ve sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1998/20

Dava, Deniz Kuvvetlerine ait askeri aracın çarpması sonucunda davacının eşi ile oğlunun ölmeleri nedeniyle 200.000.000.- lira manevi ve 500.000.000.- lira maddi tazminatın, askeri araç şoförü Dz. Er Ahmet Barlak ile Milli Savunma Bakanlığında müştereken ve müteselsilen tahsiline hükmedilmesi istemiyle açılmıştır.

Öncelikle, davada Milli Savunma Bakanlığının yanısıra davalı konumunda bulunan kişi bakımından görev sorununa değinmek gerekmektedir.

Kamu görevlilerinin hizmetin yürütülmesi sırasındaki kusurlu eylemleri, idare yönünden nesnel nitelik taşıyan "hizmet kusuru" nu oluşturmakta; idarenin hizmet kusurunun, kamu hizmetinin işleyişi ve gerekleri dikkate alınarak idare hukuku kurallarına göre yargısal denetimi görevi ise, idari yargı yerlerine ait bulunmakta ve kural olarak, şahsi kusura dayanılarak kamu görevlilerine (kişilere) karşı idari yargı yerlerine tazminat davası açılmasına olanak bulunmamaktadır.

Belirtilen kurala ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun değişik 24. maddesinin "Kişiler askeri görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü, bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, sadece bu Mahkemede ilgili kurum aleyhine tazminat davası açabilirler. Kurumun genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır." hükmüne göre, uyuşmazlığa konu edilen davanın kişiye yönelik kısmı bakımından Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olmadığı; kişilere karşı açılan tazminat davasının, şahsi kusur esasına göre genel hükümler dairesinde adli yargı yerinde çözümleneceği açıktır.

Diğer taraftan, Anayasanın 157. ve 1602 sayılı Yasanın değişik 20. maddelerine göre, bir davaya Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde bakılabilmesi için: dava konusu idari işlem veya eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Olayda, dava konusu eylem askeri hizmete ilişkin bulunmakta ise de; bu eylem sonucunda ölenler ile davacı, 1602 sayılı Yasanın değişik 20. maddesinde sayılan asker kişilerden olmadığından, eylemin asker kişiyi ilgilendirmesi (asker kişiye yönelik bulunması) koşulunun gerçekleşmemiş olması karşısında, davaya bu nedenle de Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde bakılmasına olanak bulunmamaktadır.

işin esasına gelince:

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun "işleten ve araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin hukuki sorumluluğu" başlığını taşıyan 85. maddesinin değişik birinci fıkrasında "Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar." hükmüne yer verilmiş; 90. maddesinde, maddi tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevi tazminat konularında Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümlerinin uygulanacağına işaret edilmiş; "Devlete ve Kamu Kuruluşlarına Ait Araçlar" başlığı altında düzenlenen değişik 106. maddesinin birinci cümlesinde "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktsadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu Kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır." denilmiştir.

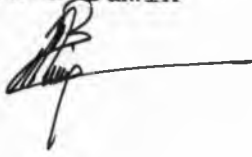
Anılan hükümlerin incelenmesinden, 106. maddede sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının, sahip oldukları motorlu araçların sebep olduğu zararlardan dolayı, idare hukuku kurallarına değil, bu Yasada düzenlenen "işleten ve araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin hukuki sorumluluğu" çerçevesinde Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümlerine tabi kılındığı; bu suretle 2918 sayılı Yasada, motorlu aracın işletilmesinden doğan zararların tazmini konusunda, motorlu aracın sahibinin özel ya da kamu tüzel kişisi olması bakımından bir farklılık gözetilmeyerek işaret edilen kamu kurum ve kuruluşlarının da özel hukuk tüzel kişileri gibi aynı esaslara göre sorumlu olduklarının kabul edildiği anlaşılmaktadır.

.../...

Belirtilen durum ve 2918 sayılı Yasanın anılan açık hükümleri karşısında, askeri aracın neden olduğu zararların tazmini istemiyle açılan davanın, işletenin hukuki sorumluluğu çerçevesinde özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümlenmesi ve bu nedenle, Beyoğlu 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle Beyoğlu 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 24.12.1997 günlü, E. 1997/167, K.1997/928 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 6.7.1998 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Mustafa Bumin

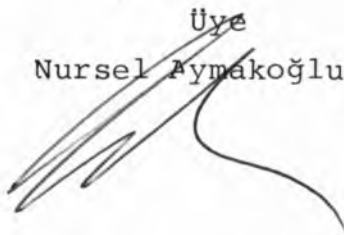
Üye
O.Hulusi Mustafaoğlu

Üye
M.Salim Özer

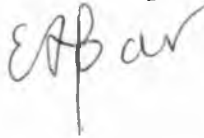
Üye
Nursel Aymakoğlu

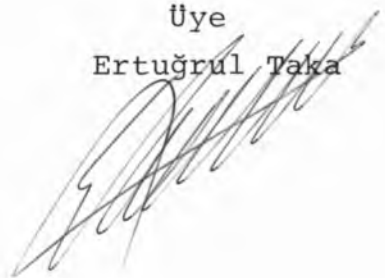
Üye
Zafer Kantarcıoğlu

Üye
Dr.Erol Alpar

Üye
Ertuğrul Taka

GA